

ก่อนจะเป็น “ลำปาง”

พุทธศักราช 1223 เจ้านันทยศราชบุตรของพระนางจามเทวีผู้ครองเมืองหริภุญไชย ได้ครองเมืองเขลางค์นคร ต่อมาได้ทูลเชิญพระนางจามเทวีให้เสด็จมาประทับที่เมืองของพระองค์ และสร้างพระราชฐานบริเวณใกล้กับเขลางค์นคร เรียกว่า อาลัมภางค์นคร ต่อมาภายหลังเรียกชื่อรวมกันว่า เขลางค์อัมภางค์นคร ต่อมาสิ้นลงเหลือ ลำปางค์นคร ลำปางนคร และนครลำปาง ในที่สุด ตำนานพื้นเมืองเรียกชื่อเมืองลำปางว่า กุกกฏนคร ซึ่งแปลว่าเมืองไก่

ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

เชื้อสายของเจ้านันทยศ ได้ครองเขลางค์นครสืบต่อมาอีกหลายร้อยปี ประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 19 จึงได้เปลี่ยนผู้ครองนครเป็นเชื้อสายของพระยามังรายแห่งอาณาจักรล้านนา ยุคนี้ตำนานพื้นเมืองเรียกว่า เมืองนครและเป็นเมืองสำคัญของอาณาจักรล้านนา มาจนถึง พ.ศ. 2101 อาณาจักรล้านนาตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า เป็นเวลากว่า 200 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าว นครลำปางตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่าบ้าง ของกรุงศรีอยุธยาบ้าง จนกระทั่ง พ.ศ. 2275 ชาวลำปางจึงได้รวมตัวกันต่อสู้ โดยการนำของหนานทิพย์ช้างขับไล่พม่าออกจากนครลำปางได้สำเร็จ หนานทิพย์ช้างจึงกลายเป็นวีรบุรุษ ของชาวลำปางตั้งแต่นั้นมา และได้รับสถาปนาเป็นพระยาสุลวะลือไชย ปกครองนครลำปางต่อมา จากนั้นนครลำปางก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพม่า

อีก จนกระทั่ง พ.ศ. 2330 พระเจ้ากาวิละได้ร่วมกันขับไล่พม่าออกจากล้านนาได้สำเร็จ และได้สร้างเมืองใหม่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำวัง ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดลำปางในปัจจุบัน

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้ครองนครลำปางจากพระยาเป็นเจ้า โดยเริ่มตั้งแต่เจ้าวงญาณรังสี ซึ่งได้สวามิภักดิ์ต่อกรุงรัตนโกสินทร์สืบมา เจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย ได้แก่ พลโทเจ้าบุญญาพิชัย วงษ์มานิต และเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิรูปการปกครอง โดยแบ่งเป็นมณฑล นครลำปางขึ้นอยู่กับมณฑลพายัพ พอถึง พ.ศ. 2458 แยกไปขึ้นกับมณฑลมหาสารคาม ซึ่งมีเมืองแพร่ เป็นที่ตั้งมณฑลและในตอนหลังได้กลับมาขึ้นกับมณฑลพายัพอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งเมื่อยกเลิกมณฑล ในพ.ศ. 2470 จึงเรียกชื่อเป็นจังหวัดลำปางมาจนถึงทุกวันนี้

